

Медсестра 3-го Симферопольского, затем Алуштинского отрядов.
С 10.06.43 по 26.11.43 вновь направлена в лес в составе группы НКВД «Сокол».

Впоследствии служила в дальней разведке. Пропала без вести.

Награждена: «За оборону Севастополя».

Муслимова Ава Сейдаметовна

1920 - ?

Родилась в д. Корбек, Алуштинского района Крымской АССР.

В партизанах с 1.11.41 г. Медсестра Алуштинского отряда.

Представлена: Номинация награды не указывается.

Топалова Аджие

1913 - ?

В партизанах с 20.02.42 по 20.10.42 г. Боец Балаклавского отряда.

Награждена: «За оборону Севастополя»

Фахрединова Сарра Сулеймановна

1912 - ?

Пришла в отряд из истребительного батальона.

В партизанах с 1.11.41 по 6.10. 1942. «Медсестра Евпаторийского отряда. Участвовала в четырех боях. Имеет ранение».

Награждена:

«За оборону Севастополя»

«Партизану Отечественной войны. II степени»

Выводы. Крымские татарки принимали самое активное участие в партизанском движении Крыма, особенно в самом трудном первом этапе, о чем свидетельствует тот факт, что многие из них были награждены правительственными наградами. Тем не менее, тема эта до конца не исследована и мы даже не знаем общего числа крымских татарок партизанок на различных этапах истории партизанской борьбы в Крыму.

Источники и литература:

1. Бекирова Мемиме. Воспоминания / Мемиме Бекирова. – Личный архив автора.
2. Генов И. Г. Дневник партизана / И. Г. Генов. – Симферополь : Крымиздат, 1983. – 279 с.
3. Государственный архив АР Крым (далее ГААРК). – Ф. 151. – Оп. 1. – Д. 23.
4. ГААРК. – Ф. 151. – Оп. 1. – Д. 197.
5. ГААРК. – Ф. 151. – Оп. 1. – Д. 232.
6. ГААРК. – Ф. 151. – Оп. 1. – Д. 394.
7. ГААРК. – Ф. 151. – Оп. 1. – Д. 525.
8. ГААРК. – Ф. 156. – Оп. 1. – Д. 47.
9. Колпаков Н. Е. Всегда в разведке / Н. Е. Колпаков; под ред. Н. И. Олейникова. – Симферополь : ОАО «Симферопольская типография», 2008. – 176 с.
10. Ниязиева-Керменчикли Зелиха. Дагълар башында. (Хатырлавлар). Т. Эдебият ве санъат = У подножья гор. Воспоминания / Зелиха Ниязиева-Керменчикли. – Ташкент : Афур Гъулям адына эдебият ве санъат нешрияты, 1971. – 116 бет.

Сидорович Є.С.

УДК 04(477.7)"18/19".3036.7

РОСІЙСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО ЩОДО ТОВАРООБМІНУ З ФРАНЦІЄЮ ЧЕРЕЗ ЧОРНОМОРСЬКІ ПОРТИ НАПРИКІНЦІ ХVІІІ – У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.

Друга половина ХVІІІ століття позначилася значними змінами в економічному розвитку Російської імперії. Західноєвропейські країни проявляли значну зацікавленість у комерційних відносинах з царською державою в досліджуваний період. Одною з них була Франція, яка починає налагоджувати більш тісні торгові відносини зі східною імперією.

В публікації проводиться аналіз нормотворчих документів Повного Зібрання Законів, які конкретизують торговельну співпрацю Франції та Росії на південно-західних рубежах Імперії наприкінці ХVІІІ – першої половини ХІХ століть. Законодавчі акти дозволяють розглянути основні заходи російського уряду щодо поліпшення діяльності французьких неогоціантів на території Новоросійського краю.

Взагалі, взаємовідносини між царською державою та королівством Франції носили негативний характер на початку другої половини ХVІІІ ст. Цей факт був обумовлений тим, що король Людовік XV не вбачав в Росії союзника [41, с. 291-293]. Тобто, ставлення французького монарха до східної країни не давало можливість налагодження комерційних взаємовідносин. Ситуація змінилася після 1774 року, коли королем Франції став Людовік XVI [42, с. 72]. Починається період, який позначився поліпшенням економічного співробітництва між обома державами.

В російській державі, в умовах розвитку товарно-грошових відносин і розширення ринкових зв'язків, було відчутно обмеженість в місцях збуту своєї продукції [40]. Царський уряд розумів позитивні наслідки налагоджування двосторонніх торгових відносин з Францією та з іншими західноєвропейськими державами

**РОСІЙСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО ЩОДО ТОВАРООБМІНУ З ФРАНЦІЄЮ ЧЕРЕЗ ЧОРНОМОРСЬКІ ПОРТИ
НАПРИКІНЦІ XVIII – У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.**

через чорноморський регіон, який влада оцінювала одним з головних центрів збуту своїх товарів. Кучук-Кайнарджийського мир 1774 року дозволив налагодити цей новий торговельний шлях, який був вигіднішим як для французьких негоціантів, так і для російських купців [2, с. 90-91].

Юридичні акти російського уряду конкретизують цей процес. Так, ще 8 травня 1780 року був виданий Декрет про правила іноземної торгівлі. В документі йшлося, що торгові кораблі з російськими прапорами, які ведуть закордонні операції, не мають права підтримувати військові конфлікти іноземних держав; західноєвропейські купці перебували під захистом російського уряду, в тому числі це стосувалося і французів. Також в декреті прописано було, що іноземні негоціанти, які перейшли в підданство Російської імперії, отримують такі ж права в веденні торгових операцій, як і росіяни [22]. Продовження видання законодавчих документів царським урядом позитивно вплинуло на розвиток франко-російської торгівлі. Французький негоціант, барон Сент-Жозеф Антуан, один з перших королівських агентів на півдні України, доклав чимало зусиль для отримання прав і привілеїв з боку царського уряду для поліпшення своєї справи. Одним з результатів його ініціатив стало видання двох Указів від 3 серпня 1782 року та від 4 січня 1783 року про надання права новоросійському генерал-губернатору князю Г.О. Потьомкіну надавати іноземним торговим судам права підняття російського прапору [24,25]. Ці законодавчі документи символізували собою великий крок до майбутнього торгового договору між Францією та Росією. Торгові операції чорноморським шляхом між Марселем і Херсоном почали носити масовий характер.

Видання законодавчих документів, які стосувалися іноземної торгівлі, почали сприяти більш продуктивному розвитку російсько-французького економічного співробітництва. Розширення ринку збуту, звільнення французьких і російських купців від величезних мит, створення торгових груп вимагали підписання торгового договору між королівством Франції та Російською імперією. Найвищою віхою в економічних відносинах обох держав стало підписання 31 грудня 1786 року Трактату про дружбу, торгівлю та мореплавання [39].

Підписання договору призвело до значних зрушень в розвитку франко-російської торгівлі. Французькі купці отримали можливість торгувати на однакових умовах з іншими іноземними торговцями. Російські товари звільнялися від величезних мит в Марселі. Так, в договорі йшлося, що негоціанти отримали право вільно торгувати на всій території Російської імперії. Генеральні консули, консули та віце-консули являлися повноважними органами влади в налагодженні та проведенні торгових операцій в французьких середземноморських портах. Торговим кораблям, які ведуть торгівлю між чорноморськими портами та південними портами Франції заборонялося заходити в інші західноєвропейські порти, крім Тулону та Марселю [Там само]. Отже, Трактат про дружбу, торгівлю та мореплавання дав великий поштовх розвитку двосторонніх економічних відносин, відкрив великі перспективи торгових відносин між обома державами. Цей договір налагодив тісне співробітництво Російської імперії та королівства Франції.

Кардинальні зміни в торговельних відносинах були пов'язані з початком революції у Франції в 1789 році. Прихід до влади в королівстві нового уряду суттєво погіршив комерційне співробітництво. Ця влада не була зацікавлена в продовженні економічних зносин, і на початку 1793 року декретом Конвенту товарообіг був повністю припинено з царською державою [26]. Отже, в другій половині XVIII століття налагодження торгового співробітництва між Францією та Росією через чорноморські порти було закріплено в царському законодавстві. Економічні взаємовідносини двох держав, після підписання торгового договору, почали набувати масового характеру. Революційні події негативно вплинули на подальший розвиток цих відносин, які, взагалі, на декілька років припинилися.

Наприкінці XVIII століття торгові відносини починають відновлюватися між Францією та Росією. Так, наприклад, згідно Указу Сенату від 16 січня 1797 року було дозволено завозити французькі вина на нейтральних кораблях у всі російські порти, в тому числі і до південних портів. Це право мали лише французькі негоціанти. Даний процес дозволив відновити торгові зв'язки між двома країнами [12]. Змінюється також механізм видачі російських прапорів для французьких торгових кораблів. Так, з 14 квітня 1797 р. французькі негоціанти отримували права піднімати на своїх суднах прапор царської держави тільки з дозволу імператора [17]. Уряд Російської імперії дуже уважно слідкував за перебігом товарообміну в чорноморських портах. Згідно Указу Сенату від 12 вересня 1797 року кожен французький купецький корабель ретельно перевіряли на спеціально створених в південних губерніях карантинах [9]. Збільшення обсягу товарообігу призводило до створення певних заходів з поліпшення іноземної торгівлі, в тому числі і з Францією. Створюється, на основі Маніфесту від 13 лютого 1798 року, порто-франко на території Кримського півострова. Цей нормативний документ дозволяв купецьким гаваням Феодосії та Євпаторії отримати повну свободу торгівлі з усіма європейськими націями, в тому числі і з французами [32].

Наприкінці XVIII ст. стосунки обох держав, не дивлячись на відновлення економічних відносин, залишалися напруженими. 17 червня 1798 року був виданий Указ, який наголошував про арешт французьких кораблів і товарів у всіх портах Російської імперії, в тому числі і в чорноморських [33]. В доповнення до попереднього Указу, 28 червня 1798 року було видано наказ Генерал-прокурору. В ньому йшлося про ретельний контроль за французькими товарами та заборона продавати ці товари підданим Російської імперії [16].

Торгові відносини між Францією та Росією знову налагоджуються тільки на початку XIX ст. Продовжує видатися низка нормотворчих. Новоросійський край на початку століття залишався одним з основних регіонів експорту пшениці за кордон. Тому створюється законодавча база для поліпшення товарообігу через південні порти держави. Згідно Указу від 13 вересня 1800 року було дозволено вивозити

пшеницю до країн Західної Європи, в тому числі до Франції, за яку купці платили мито в розмірі 30 копійок з четверті [10]. Французькі торговці, які хотіли отримати дозвіл на підняття російського прапору на своїх кораблях повинні були платити мито на отримання цього право [5].

На початку XIX ст., з приходом до влади Наполеона у Франції, починаються тимчасове поліпшення економічних відносин між республікою та імперією. Згідно Указу Сенату від 8 лютого 1801 року торгові відносини відновлюються. За цим документом, заборонялося російським військовим кораблям нападати на французькі торгові кораблі, а всім республіканським судам було дозволено входити до всіх портів царської держави, в тому числі і до чорноморських [29]. 11 березня 1801 року було заборонено урядом Російської імперії вивозити товари за кордон, в тому числі і до Франції. Це відомо з Указом Камерц-Колегії [18]. Але вже 25 березня 1801 року, згідно Указом Сенату, було відновлено торгівлю з Францією хлібом та вином через чорноморські порти [36]. Ситуація в введених зовнішньої торгівлі між обома державами змінюється з приходом до влади імператора Олександра I (1801-1825). Було відмінено всі заборони стосовно експорту та імпорту товарів. Так, згідно Маніфесту від 2 квітня 1801 року було дозволено вільний провіз російських товарів до країн Західної Європи, в тому числі і до Франції [31].

Тимчасове відновлення торгівлі між державами на початку XIX ст. пов'язано з підписанням договору між обома державами стосовно відновлення Торгового трактату 1787 року. Згідно Указу Сенату від 15 вересня 1802 року дія нового договору поширювалося і на чорноморські порти [28].

Губернатори південних губерній отримали патенти на право підняття російського прапору на французьких торгових кораблях. Так, згідно Указу Міністра Комерції від 6 липня 1804 року було надано дозвіл Одеському військовому губернатору А.Е. де Ришельє та адміралу маркізу Ж.Б. де Траверсе видавати патенти на підняття цих прапорів на французьких торгових судах [8].

Законодавство Російської імперії вводило механізм і способи збирання мита з товарів, які потрапляли до російських портів. Так, згідно Указу Сенату від 24 березня 1805 року мито з французьких вин почалося збиратися за допомогою державних асигнацій. Було встановлено кількість мита в залежності від виду вина: з пляшки шампанського – 33 копійки, з всіх інших – 12,5 копійок [6]. Деякі тарифи, які вводилися урядом Російської імперії, були призначені тільки для чорноморських портів. Так, згідно Указу на ім'я Феодосійського військового губернатора від 13 квітня 1806 року йшлося, що за вивіз пшениці до Франції бралось з четверті 3 копійки, з четверті ячменя – 2 копійки [21]. Економічні відносини між Російською та Французькою імперіями погіршилися після початку ряду війн, приймання участі Росії в деяких коаліціях проти наполеонівської держави. Це призвело до тимчасового призупинення торгових відносин між обома країнами.

Відновлення економічних відносин між обома країнами було пов'язано з закінченням революції, падінням імперії Наполеона та початком Реставрації Бурбонів. Підписання серії договорів стало поштовхом до відновлення співробітництва обох держав, в тому числі в економічних стали мирний тракти від 30 травня 1814 року та від 30 листопада 1815 роки [3,4]. В акті Віденського конгресу теж можна прослідкувати позитивне налагодження відносин країнами [1]. В першій половині XIX ст. центром зовнішньої торгівлі стає місто Одеса, яка завдяки своєму географічному положенню отримала спеціальний статус. На законодавчому рівні був закріплений цей статус. Згідно з Маніфестом від 16 квітня 1817 року в Одесі створюється Порто-франко, який повинен бути центральним пунктом міжнародної торгівлі з Європою, в тому числі з Францією [37]. 15 серпня 1819 року Порто-франко був відкритий, що давало права та привілеї одеському порту в вільній закордонній торгівлі та контролювати товарообмін з іноземними купцями, в тому числі з французькими [34]. Царський уряд слідкував за товарооборотом і торговими операціями, які велися через чорноморські порти. Наприклад, перед Порто-франко було поставлено певні задачі. На основі доповіді Міністра фінансів були виведені основні правила для Порто-франко, а саме: всі іноземні товари, які направлялися до одеського порту проходять перевірку на митниці, підлягають карантину [23]. Наступного року царський уряд видає нові правила та вимоги до Порто-франко. Згідно цих правил, заборонялося завозити сіль, хлібні вина, горілки, спеції (товар, який привозили французи), ром тощо [19]. Тобто, Порто-франко в Одесі отримує статус центру міжнародної торгівлі на півдні України в першій половині XIX століття.

Торгові операції через південні порти в нових умовах починають набирати обертів. Французькі купці мали рівні умови з росіянами. Так, наприклад в Указі про внесок іноземцями встановленої при продажі кораблів мита йдеться, що французькі піддани під керівництвом генерального консула проводять торгівлю комерційними кораблями. Вони повинні вносити мито в Одеський Комерційний Суд, яке передбачено для російських підданих [7]. Російська імперія торгувала з Францією різноманітними товарами. Деякі з цих товарів вивозилися через чорноморські порти без сплати мита. Так, 24 квітня 1818 року видається Указ про вільний вивіз хлібу за кордон, що дозволяло більш вигідніше купляти цю продукцію французам [30].

Нормативні документи імперії були направлені на контроль за іноземною торгівлею. 14 грудня 1819 року був ведений в дію Митний Устав з Європейській торгівлі. Він передбачав створення основних митних округів, головні правила для іноземних кораблів. Так, французьким кораблям дозволяється перебувати до російських портів. Кораблі, які прибули на рейд перевіряються наглядачами Митного догляду, які перевіряють та печатають трюми торгових кораблів. Неогоціанти повинні заповнити декларацію, яка дає дозвіл на вивантаження продукції в портах [38]. Тобто, Митний Устав прописував, що уряд царської держави може слідкувати за перебігом торгових операцій на території Новоросії.

Торгівельні операції з Францією та іншими західноєвропейськими країнами набувають масового характеру в першій половині XIX століття. Цей факт призводить до відкриття, в торговому плані, нових портів. Так, 29 лютого 1820 року видається Указ Сенату Російської імперії про відкриття

Севастопольського порту [35]. Уряд уважно слідкував не тільки за товарооборотом в своїх південних портах, а й за присутністю іноземних, в тому числі французьких, купців та торгових фірм. Так, Указом Сенату Російської імперії від 13 вересня 1821 року було наказано надати інформацію через Міністерство Внутрішніх справ про діяльність іноземних торгових домів на території Російської імперії, в тому числі і на Новоросії [14].

Французи, які отримали пільги в Одесі та Феодосії, після отримання патенту, мали право піднімати прапори, які давали змогу бути захищені законами Російської імперії та бути в одному статусі з підданими царської держави [20]. 19 травня 1825 року за ініціатииви міністра іноземної політики був виданий указ, з резолюцією імператора, про пільги іноземцям. Тепер купці мали право торгувати на території Новоросійського краю не записуючись до місцевого купецтва [15]. Діяльність французьких неогоціантів проходило під пильним наглядом російського уряду. Так, 18 серпня 1825 року видається Указ, який стосується торгових фірм та їх діяльності. Згідно цього документу купці повинні надати відомості та розписку стосовно торгових домів на протязі шести місяців [13].

Купець, який надав розписку мав право безперешкодно торгувати та відкривати торгову фірму на півдні України. Підтвердження цьому можемо знайти в Положенні Комітету Міністрів від 13 лютого 1826 року. В законодавчому документі йдеться, що торговцям французького походження Ленсену та Делеге дозволено було створити торгову компанію в Одесі на 15 років [11]. Різноманітність товарів, якими торгували між собою Франція та Росія, була присутня в торгових операціях. Наприклад, згідно з Положенням Комітету Міністрів від 12 березня 1829 року було записано: «На засіданні 26 лютого 1829 року було вислухано статсько-секретаря Муравйова... про продаж ревеня в Німеччину, Францію та Італію, та прийняття на обмін цього товару від купців Таля, Дирсена та Лук'янова лікарських матеріалів» [27].

Тобто, налагодження торгівельних відносин між Російською імперією та королівством Франції призвело до тісного економічного співробітництва наприкінці XVIII - в перші третини XIX століть. Іноземним неогоціантам, на законодавчому рівні, надавалися привілеї та права на розвиток їх торгових фірм та на проведення товарообміну на території Новоросії.

Отже, великим кроком в налагодженні франко-російської торгівлі через південні порти Імперії було підписання в Трактату про дружбу, торгівлю та мореплавство від 31 грудня 1786 року. Цей договір дозволив більш зручніше проводити торгові операції з Францією через Чорне море. З початок революції на декілька років припинилися торгові відносини. Але наприкінці XVIII – початку XIX ст. торгові відносини тимчасово відновлюються, що дозволяють прослідкувати це в нормотворчих документах. Погіршення політичних відносин, початок Вітчизняної війни 1812 року негативно вплинув на розвиток двохсторонніх економічних відносин. Торгові операції з Францією набирають більшого обігу тільки після падіння Наполеонівської імперії та початку Реставрації Бурбонів, про свідчать нормотворчі документи Російської імперії. Уряд царської держави уважно слідкував за перебігом торгових операцій на території Новоросії. Влада видавала ряд законодавчих актів і інструкцій, що регламентували ведення товарообміну через чорноморські та азовські порти. Південні порти отримують особливий статус в веденні міжнародної торгівлі в першій половині XIX століття. Яскравим прикладом цього є створення в Одесі порто-франко 16 квітня 1817 року. Отримують особливі права, в плані економічних відносин, також і Феодосія, Херсон, Севастополь в цей період.

Джерела та література:

1. Акт Венского Конгресса // ПСЗРИ. – 1815-1816. – Т. 33. – С. 144-160.
2. Дружинина Е. И. Северное Причерноморье в 1775-1800 гг. / Е. И. Дружинина. – М. : Изд-во Академии наук СССР, 1959. – 272 с.
3. Мирный трактат заключенный в Париже между Российской Империей и Францией // ПСЗРИ. – 1812-1815. – Т. 32. – С. 606-607.
4. Мирный трактат заключенный в Париже // ПСЗРИ. – 1815-1816. – Т. 33. – С. 332-337.
5. О взимании пошлины за патенты // ПСЗРИ. – 1800-1801. – Т. 26. – С. 483-484.
6. О взимании пошлины с французских вин // ПСЗРИ. – 1804-1805. – Т. 28. – С. 914.
7. О взносе иностранцами установленной при продаже кораблей // ПСЗРИ. – 1818. – Т. 35. – С. 131-132.
8. О возложении на Одесского Военного Губернатора // ПСЗРИ. – 1804-1805. – Т. 28. – С. 422-423.
9. О возобновлении свидетельства // ПСЗРИ. – 6 ноября 1796-1798. – Т. 24. – С. 734-735.
10. О дозволеннии выпускать // ПСЗРИ. – 1800-1801. – Т. 26. – С. 292-295.
11. О дозволеннии иностранцам Ленсену и Делеге // ПСЗРИ. – 12 декабря 1825 года – 1827. – Т. 1 (Собрание II). – С. 206-207.
12. О дозволеннии привозить ко всем русским портам // ПСЗРИ. – 6 ноября 1796-1798. – Т. 24. – С. 285.
13. О допущении купцов // ПСЗРИ. – 1825. – Т. 40. – С. 428-429.
14. О доставлении их всех Губернских Правлений // ПСЗРИ. – 1820-1821. – Т. 37. – С. 840-842.
15. О льготе иностранцам // ПСЗРИ. – 1825. – Т. 40. – С. 274-275.
16. О наблюдении при арестовании Французских товаров // ПСЗРИ. – 1798-1799. – Т. 25. – С. 286-287.
17. О невыдаче позволения иностранцам // ПСЗРИ. – 6 ноября 1796-1798. – Т. 24. – С. 591.
18. О невыпускании // ПСЗРИ. – 1800-1801. – Т. 26. – С. 578-579.
19. О новых правилах для Порто-франко в городе Одессе // ПСЗРИ. – 1822-1823. – Т. 38. – С. 227-230.
20. О позволеннии купцам // ПСЗРИ. – 1825. – Т. 40. – С. 129.

21. О пошлине за отпуск пшеницы и ячменя // ПСЗРИ. – 1806-1807. – Т. 29. – С. 170.
22. О правилах для заграничной торговли // ПСЗРИ. – 1830. – Т. 20. 1780. – С. 937-940.
23. О правилах для порто-франко в Одессе // ПСЗРИ. – 1820-1821. – Т. 37. – С. 714-719.
24. О предоставлении ему дачи Российских флагов на торговых судах // ПСЗРИ. – 1781-1783. – Т. 21. – С. 790.
25. О предоставлении права Новороссийскому генерал-губернатору князю Потемки ну // ПСЗРИ. – 1781-1783. – Т. 21. – С. 649.
26. О прекращении сообщения с Францией // ПСЗРИ. – 1789-1796. – Т. 23. – С. 402-405.
27. О продаже ревеня в Германии, Франции и Италии // Дополнения ко второму полному собранию Законов Российской империи : ч. 1. – 1825-1845. – № 2727 а. – С. 6-8.
28. О продолжении Коммерческого трактата // ПСЗРИ. – 1802-1803. – Т. 27. – С. 259-260.
29. О разрешении торговых сношений с Францией // ПСЗРИ. – 1800-1801. – Т. 26. – С. 524-525.
30. О свободном выпуске хлеба за границу // ПСЗРИ. – 1818. – Т. 35. – С. 218-219.
31. О свободном отпуске // ПСЗРИ. – 1800-1801. – Т. 26. – С. 603.
32. О установлении на полуостровов Таврический // ПСЗРИ. – 1798-1799. – Т. 25. – С. 64-65.
33. Об арестовании Французских товаров // ПСЗРИ. – 1798-1798. – Т. 25. – С. 280.
34. Об открытии в Одессе порто-франку // ПСЗРИ. – 1819. – Т. 36. – С. 257-258.
35. Об открытии Севастопольского порта // ПСЗРИ. – 1820-1821. – Т. 37. – С. 70-71.
36. Об отмене запрещения // ПСЗРИ. – 1800-1801. – Т. 26. – С. 597.
37. Об учреждении порто-франко в Одессе // ПСЗРИ. – 1817. – Т. 34. – С. 208-211.
38. Таможенный устав по Европейской торговле // ПСЗРИ. – 1819. – Т. 36. – С. 417-440.
39. Трактат между Россией и Францией, о дружбе, торговле и мореплавании // ПСЗРИ. – 1784-1788. – Т. 22. – С. 771-785.
40. Фадеев А. В. О некоторых чертах внешней политики царской России в период разложения крепостнической системы / А. В. Фадеев // Вопросы истории. – 1958. – № 1. – С. 45-61.
41. Черкасов П. П. Двоглавый орел и королевские лилии: становление Руссо-французских отношений в XVIII веке. 1700-1775 / П. П. Черкасов; РАН, Ин-т всеобщей истории, Центр французских исторических исследований. – М. : Наука, 1995. – 439 с.
42. Черкасов П. П. Россия и Франция в XVIII в. Итоги и перспективы исследования / П. П. Черкасов // Новая и Новейшая история. – 1993. – № 3. – С. 58-74.

Щевелев С.С.

УДК (369 4) 03

ЭТНО-РЕЛИГИОЗНЫЙ КОНФЛИКТ В ПАЛЕСТИНЕ В 1929 ГОДУ

На рубеже 20 – 30-х годов в Палестине сложилось крайне напряженное положение. Английские мандатные власти, желая снять это напряжение, упрочить своё господство в стране, решили использовать уже проверенный прием – спровоцировать вспышку национальной вражды между арабами и евреями Палестины. Даже западные исследователи вынуждены признать, что английская администрация в Палестине "...использовала арабов против евреев, и евреев против арабов" [1, с. 69]. Разумеется, разжигая антагонизм между евреями и арабами, английские власти преследовали совершенно определенную цель – затормозить развитие национально-освободительной борьбы народов Палестины.

В "судный день" 24 сентября 1928 года в Иерусалиме произошло событие, известное как инцидент у "стены плача". "Стена плача" являлась по преданию остатками древней стены храма Соломона, разрушенного во время Иудейской войны (66-73 годы) и была священным местом для евреев. В этот день английская полиция разогнала молившихся у "стены плача" евреев, сломав ширму, возведенную в религиозных целях. По всей стране начались волнения и протесты еврейского населения, состоялись многотысячные митинги и демонстрации. Английские мандатные власти сделали в этих условиях всевозможное, чтобы придать этим выступлениям еврейского населения антиарабскую направленность. Задача англичанам облегчалась тем, что "стена плача" была для мусульман таким же священным местом, как и для евреев, так как, согласно преданию, у этой стены был привязан крылатый конь Мухаммеда Ал-Бурак в ночь, когда пророк совершил путешествие к храму Соломона.

Арабы доказывали, что эта стена является неотъемлемой частью мечети Омара. С одной стороны "стены плача" находится эта мечеть, с другой – дворик, в котором молятся евреи. Таким образом, "стена плача" и право молиться у подножья были спорным вопросом для еврейских и арабских верующих. Ещё при турецких властях был установлен такой порядок, что евреи молились с одной стороны стены, которую они и называли "стена плача", а арабы – с другой стороны. Были установлены границы участка, на котором совершались службы иудеев, но сама стена находилась в собственности мусульманской общины. Сложившийся порядок был сохранён и при англичанах.

Таким положением был недоволен раввинат Иерусалима, он пытался купить стену и земельный участок, прилегающий к ней. Раввинат даже попросил посредничества англичан, но арабы не согласились на продажу [2, с. 269].

В свою очередь и мусульманская община сделала представление мандатным властям, что иудеи нарушают сложившиеся порядки богослужения у стены, произвольно расширяют отведенный им участок, приносят к стене стулья и скамьи [2, с. 269]. Верховный комиссар подтвердил сложившийся ранее порядок,